

Uytfanghe): Sergey Minov (University of Oxford), *The Syriac "Life of Mar Yareth the Alexandrian": Constructing the Life of a local holy man in the late antique Mesopotamia*; Sabine Fialon (Université Montpellier III), *Rhétorique de l'éloge et construction des modèles de sainteté dans l'hagiographie africaine (IIe-VIe siècles)*; Marta Tycner (Universities of Warsaw and Oxford), *Pagan deities and Christian saints in Late Antique Gaul*; Christian Høgel (University of Southern Denmark), *Saint Sampson: founder of hospital and broker of imperial humanitarianism*; Panel 9 – "Collective Lives" (przewodniczący: Danny Praet): James Corke-Webster (Durham University), *Surveying Hero(in)es: The Collective Biographies of Eusebius of Caesarea*; Johan Leemans (KU Leuven), *Heroes for Changing Times. The Literary Construction of Martyrdom in Gregory of Nyssa's "Second Homily on the Forty of Sebaste"*. Całość konferencji uwieńczyła dyskusja i końcowe wnioski.

Podsumowując trzeba stwierdzić, że podczas obrad konferencji zaprezentowano szeroką panoramę konstrukcji literackich bohaterów, zarówno z różnych gatunków hagiograficznej narracji, jak też z różnych tradycji językowych. Wskazano też na istotne cechy, które kształtują postać bohatera w hagiografii chrześcijańskiej. Autorzy prelekcji sięgali też do różnych tradycji literackich, np. pogańskich, żydowskich, apokryficznych, a nawet z kręgu islamu. Wydaje się jednak, że te ostatnie miały jedynie walor porównawczy, ponieważ hagiografia chrześcijańska ukształtowała się dużo wcześniej, stąd niekoniecznie ta tematyka musiała być ujęta w programie sympozjum. Wśród prelegentów były też akcenty polskie w osobach Ewy D. Zakrzewskiej (University of Amsterdam) oraz Marty Tycner (Uniwersytet Warszawski).

Józef Figiel SDS – Lublin, KUL

12. OJCOWIE KOŚCIOŁA W POLEMICE Z HEREZJAMI (Lublin, KUL, 17-19 V 2016)

W dniach 17-19 V 2016 r. Katedra Patrologii Greckiej i Łacińskiej KUL, Katedra Historii Kościoła w Starożytności i Średniowieczu KUL, Katedra Historii Starożytnej i Bizantyńskiej KUL oraz Sekcja Patrystyczna przy Komisji ds. Nauki Katolickiej Konferencji Episkopatu Polski zorganizowały drugą już Międzynarodową Konferencję Patrystyczną na temat: **Ojcowie Kościoła w polemice z herezjami** (*The Church Fathers in the Polemics against Heresies*). Obrady odbywały się w auli Instytutu Muzykologii na Wydziale Teologii KUL (sala nr C-1031). Uroczystego otwarcia konferencji (godz. 9.00) dokonał Wielki Kanclerz KUL – J.E. Abp Metropolita Lubelski dr hab. Stanisław Budzik, który przywitał wszystkich uczestników i zachęcił do owocnych obrad. Po nim przemawiali jeszcze: ks. prof. dr hab. Dariusz Tkaczyk – prorektor KUL, dr hab. Przemysław Czarnek – wojewoda lubelski, ks. prof. dr hab. Mirosław Kalinowski – dziekan Wydziału Teologii KUL oraz ks. prof. dr hab. Jerzy Pałucki – dyrektor Instytutu Historii Kościoła i Patrologii KUL. Następnie rozpoczęły się obrady, które organizatorzy podzielili na 5 sesji. Każda z nich podzielona była na dwie części, które z kolei wienńczyła dyskusja na temat odczytanych referatów i półgodzinna przerwa. Pierwszą (9.30-14.00) poprowadził dr hab. Paweł Wygrałak, prof. UAM. W jej ramach wygłoszono następujące referaty: ks. dr hab. Bogdan Czyżewski, prof. UAM (Poznań), *Herezje wczesnochrześcijańskie – zagadnienia wprowadzające*; ks. dr hab. Paweł

Wygralak, prof. UAM (Poznań), *Miejsce biskupa Rzymu w sporach doktrynalnych starożytnego Kościoła*; dr Anne Kreps (Yale-NUS College, Singapur), *The Physiology of Irenaeus' „Against Heresies”*; Don William Springer (PhD Candidate, Kanada), *Communion, Union, and Vivification: St. Irenaeus' Inspiration for the Mystical Experience with God*; o. dr Damian Mrugalski OP (Kraków), *Metamorfozy platońskiej „metafory słońca” (Resp. 509 B) w hetero- i ortodoksyjnej teologii (I-III w.)*; dr Jonathan Caha-na (Aarhus University, Dania), *Between the Heresiologist and the Monk: Are there any Primary sources for Gnosticism?*; Maria Laura Di Paolo – Vito Limone (PhD Candidates, Włochy), *Αἵρεσις and αἵρετικός in the Alexandrine School of II and III centuries (Clement and Origen)*; Margaret Blume (PhD Candidate, University of Notre Dame, USA), *Origen's Polemic Against Gnosticism in his „Commentary on John”*; Dmitry Biriukov (PhD Candidate, Università degli Studi di Padova, Rosja), *Physical paradigms in the Christological controversies*; Dr Spyridon P. Panagopoulos (Ionian University, Grecja), *The polemic of the Epistula Encyclica (338 A.D.) by Saint Athanasius of Alexandria against the „Eusebians”*. W tym dniu odbyła się tylko jedna sesja, ponieważ organizatorzy zorganizowali dla prelegentów zwiedzania miasta Lublina, m.in. słynnej kaplicy Trójcy Świętej na Zamku Lubelskim.

W drugim dniu uczestnicy sympozjum spotkali się na obradach o godz. 9.00. Sesję II poprowadził nestor polskich patrologów ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski. Wygłoszono podczas niej następujące referaty: ks. prof. Giulio Maspero (Pontificia Università della Santa Croce, Roma, Włochy), *Different strategies against the Pneumatomachians in the Greek Fathers*; dr Eirini Artemi (Ateny, Grecja), *The divine personhood of the Holy Spirit in the teaching of Gregory of Nazianzus*; ks. prof. dr Ivan Bodrožić – dr Vanda Kraft-Soić (Chorwacja), *La dottrina eretica di Fotino di Sirmio secondo il De Trinitate di sant'Ilario di Poitiers*; ks. dr hab. Janusz Królikowski, prof. UPJPII (Tarnów), *Polemika antyheretycka w doktrynie trynitarniej św. Bazylego*; ks. dr hab. Tomasz Stepień, prof. UKSW (Warszawa), *„There are two roads marked out to us for the discovery of what we seek...”*. *Eunomius' arguments on the generation of the Son based on the concepts of substance and action*; dr Karolina Kočańczyk-Bonińska (UKSW, Warszawa), *Bazylego Wielkiego interpretacja Eunomiusza*; dr Georgios D. Panagopoulos (Grecja), *The theory of „Epinoia” in Basil of Caesarea and Eunomios of Cysicos: Philosophical and theological background*; dr Anna Usacheva (Aarhus University, Dania), *Origenian exegesis at service of Gregory Nazianzen's methodological polemic with Eunomius*; dr Johannes Aakjær Steenbuch (Copenhagen, Dania), *From abstraction to unsaying: How the Eunomian controversy changed Gregory's apophatic ethics to an apophatic ethics*; dr Marta Przyszychowska (UKSW, Warszawa), *Twierdzenie powszechnie przyjęte jako punkt wyjścia dyskusji teologicznej – Eunomiusz i Grzegorz z Nyssy*; dr Ilaria Vigorelli (Pontificia Università della Santa Croce, Roma, Włochy), *„Schesis” and „Homoousios” in Gregory of Nyssa's “Contra Eunomium”*: *Metaphysical Contest and Gains to Trinitarian Thought*. Po południu o godz. 15.30 rozpoczęto sesję III. Przewodniczył jej zaś dr hab. Piotr Kochanek, prof. KUL. W trakcie obrad wygłoszono następujące prelekcje: o. prof. Mieczysław C. Paczkowski OFM, prof. UMK (Toruń), *Biblia i filozofia w konfrontacji Bazylego Wielkiego z apolinaryzmem*; dr Robin Orton (Wielka Brytania), *Struggling with Christology: Apolinarius of Laodicea and St. Gregory of Nyssa*; ks. prof. dr hab. Norbert Widok (UO, Opole), *Polemika antyheretycka w nauczaniu katechetycznym Cyryla Jerozolimskiego*; Giulio Malavasi (Phd Candidate, Università degli Studi di Padova, Włochy), *Pelagianism =*

Nestorianism? A Polemical Label between Eastern and Western Church Fathers; prof. Margaret A. Schatkin (Boston College, USA) – ks. dr Edward F. Duffy (Hartford Seminary, USA), *Anti-heretical motives in the Christological teaching of St. John Chrysostom*; Alexandru Prelipcean (PhD Candidate, University of Thessalonika, Grecja), *Does the "Great Canon" of Andrew of Crete speak about the heresies and their combating? Brief remarks*; mgr Katarzyna Dźwigala (doktorantka, Instytut Filologii Klasycznej UW, Warszawa), *Roman Melodos jako nauczyciel ludu w walce z herezjami*. Intensywny dzień obrad zakończono uroczystym rautem o godz. 19.00.

W ostatnim dniu przeprowadzono dwie sesje (IV i V). Pierwszej z nich przewodniczył ks. dr hab. Leszek Misiarczyk, prof. UKSW; wygłoszono zaś następujące referaty: ks. dr hab. Leszek Misiarczyk, prof. UKSW (Warszawa), *„Non errores mentis sed logismoi faciunt haereses”*. *The passions as a source of heresy according to Evagrius Ponticus*; Kevin Clarke (PhD Candidate, Ave Maria University, USA), *Preserving the Whole Theological System: Maximus the Confessor's Dyothelitism as a Bulwark for Trinitarian Theology, Christology, and Soteriology*; dr Oleksandr Kashchuk (Український Католицький Університет, Lwów), *Rola Pisma świętego w polemice z monoteizmem. Stanowisko św. Maksyma Wyznawcy*; dr Adam G. Cooper (John Paul II Institute for Marriage and Family, Melbourne, Australia), *Maximus the Confessor's Disputatio cum Pyrrho: Triumph or Tragedy?*; Zachary Keith (PhD Candidate, Catholic University of America, USA), *John of Damascus: Rewriting the Division of Heresy and Schism*; dr Evgenia Moiseeva (Strasbourg, Francja); *St. Augustine versus Manicheans on Genesis 1, 1-2*; prof. Gábor Kendeffy (Károli Gáspár University, Budapest, Węgry), *The Pelagian Controversy and the Transformation of Saint Augustine's Concepts of Truthfulness and Lying*; dr John Y.B. Hood (USA), *„Inimici Nostri”: Jews as Heretics and Heretics as Judaizers in Jerome and Augustine*; ks. prof. Miran Sajovic SDB (Università Pontificia Salesiana, Roma, Włochy), *„Sermo eorum sicut cancer serpit”. Chromatius of Aquileia „Against Heresies”*; Fr dr David Vopřada (Katolická Teologická Fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Czechy), *Quodvultdeus's Sermons on the Creed: a Reassessment of his Polemics against the Jews, Pagans, and Arians*; mgr lic. Małgorzata Pyzik-Turska (doktorantka, KUL, Lublin), *Obraz heretyka w „Liber Apotheosis” Prudencjusza*. Po obiedzie rozpoczęto o godz. 15.30 ostatnią sesję konferencji; przewodniczył jej ks. prof. dr hab. Norbert Widok (UO, Opole). Wygłoszono podczas niej takie prelekcje: ks. dr Marcin Wysocki (KUL, Lublin), *Herezje w epistolografii łacińskiej IV wieku*; mgr Łukasz Krzyszczuk (UWr, Wrocław), *„Animalia dubia et fabulosa” jako przyczynek do egzegezy antyheretyckiej u św. Hieronima*; dr Magdalena Józwiak (UWr, Wrocław), *„Non intelligis stultitiam tuam impudentiae copulatam”. Św. Hieronim contra Pelagiusz*; ks. prof. dr hab. Mariusz Szram (KUL, Lublin), *„Varii errores qui ab origine mundi emerserunt”. Zakres semantyczny terminu „heresis” w „Diversarum hereseon liber” Filastriusza z Brescii*; mgr lic. Kacper Klusek (doktorant KUL, Lublin), *„Purgatio” i „probatio” jako teologiczne wyjaśnienie fenomenu cierpienia w polemice Grzegorza Wielkiego z heretykami na podstawie „Moralia in Job”*. Na zakończenie całość obrad podsumował prezes Sekcji Patrystycznej przy Komisji ds. Nauki Katolickiej Konferencji Episkopatu Polski – ks. prof. dr hab. Mariusz Szram, który podziękował równocześnie wszystkim prelegentom za trud przygotowania swych wystąpień.

Trzeba przyznać, że konferencja okazała się dużym sukcesem organizatorów, udało się bowiem zgromadzić wielu naukowców zajmujących się antykiem

chrześcijańskim, nie tylko z Europy, ale także z innych kontynentów. Można śmiało powiedzieć, że polscy patrolodzy w konfrontacji z kolegami z innych krajów wcale nie są gorsi, a nawet mają więcej do powiedzenia na wielu płaszczyznach. Warto podkreślić jest również to, że dano możliwość wystąpienia młodym badaczom, którzy bardzo dobrze zaprezentowali się w swych prelekcjach. Tego rodzaju konferencje trzeba więc kontynuować w przyszłości.

Józef Figiel SDS – Lublin, KUL

13. CHRZEST POLSKI A KONWERSJA INNYCH NARODÓW (Warszawa, UKSW, 11-12 V 2016)

W dniach 11-12 V 2016 r. na Wydziale Teologicznym UKSW w Warszawie odbyło się **symposium naukowe na temat chrztu Polski w świetle konwersji innych narodów**. Przy organizacji tego wydarzenia współpracowały trzy jednostki wydziałowe: Katedra Teologii Patrystycznej, Katedra Historii Kościoła i Katedra Misjologii. Inspiracją do podjęcia takiego tematu była obchodzona w tym roku 1050. rocznica chrztu księcia Polan Mieszka I, który tym doniosłym aktem wpłynął wydatnie na bieg historii i dalsze losy naszej ojczyzny, jak to podkreślił w słowie otwierającym symposium Dziekan Wydziału Teologicznego, ks. prof. dr hab. Piotr Tomasik. Witając prelegentów przybyłych z wielu ośrodków naukowych w kraju oraz uczestników symposium zauważył, że ma ono na celu ukazanie szerszej panoramy chrystianizacji.

Pierwszy dzień symposium poświęcony był zasadniczo problematyce konwersji starożytnych narodów. Wykład inauguracyjny jednak, wygłoszony przez ks. prof. UKSW dr hab. Józefa Łupińskiego, miał na celu zaprezentowanie aktualnego stanu badań nad chrztem Mieszka I. Prelegent przedstawił zarówno najważniejsze fakty związane z tym wydarzeniem, jak również kilka hipotez dotyczących daty i miejsca chrztu. Najwięcej dyskusji wywołała próba odpowiedzi na pytanie na ile akt ten był motywowany religijnie, a na ile był owocem kalkulacji politycznych piastowskiego władcy.

Swoistą kontynuacją tego zagadnienia było wystąpienie ks. prof. Antoniego Żurka (WT UPJPII) zatytułowane: *Motywy polityczne a religijne w konwersji królów*. Swoją refleksję oparł on na dwóch najwcześniejszych przykładach chrztu władców w IV w., a mianowicie Tiridatesa III w Armenii i Konstantyna Wielkiego w Cesarstwie Rzymskim. Prelegent podkreślił, że tytuł referatu jest umyślnie prowokujący, gdyż dotarcie do wewnętrznych motywów aktu jakim był chrzest suwerena jest metodologicznie niemożliwe. Można badać wprawdzie pewne fakty, np. skutki takiej decyzji w życiu jednostki, narodu czy państwa (zmiany prawne, rozwój architektury i sztuki sakralnej, dynamika chrystianizacji i słabnięcie kultów pogańskich), jednak nawet one dotyczą jedynie zewnętrznych aspektów decyzji. Ponadto, jak zauważył ks. prof. Żurek, opisy relacjonujące chrzest królów stanowią już zwykle pewną interpretację tych wydarzeń, przychylną rządzącym.

Punktem wyjścia refleksji dwóch kolejnych prelegentów był chrzest Chlodwiga I, króla Franków (przełom V/VI w.). Ks. prof. UAM dr hab. Bogdan Czyżewski podjął próbę wieloaspektowego zestawienia tego wydarzenia z chrztem władcy Polan. W tym celu przedstawił tło polityczno-religijne epoki, ze szczególnym uwzględnieniem kluczowych wydarzeń z życia frankijskiego władcy. Prelegent dokonał też